

Тајкуни су све опљачкали у приватизацији и зато нам је овако лоше! Ова једноставна, готово сама собом разумљива тврдња, једна је од највећих замки које нам се упорно пласирају.

Прво ћу изнети став, а затим ћу га аргументовати:

1. приватизација у целини је само мањи узрок лошег економског стања у коме се налазимо,
2. и да није било корупције у приватизацији, она би у највећој мери допринела лошем економском стању,
3. главна пљачка је била у корист странаца,
4. оно што су тајкуни опљачкали поделили су са политичарима,
5. наравно да је корупције у приватизацији било, али је она и у том делу мања него у другим областима.

6. лажном тврдњом да су за све криви тајкуни постижу се два циља: мржња људи се усмерава у погрешном правцу, односно власт није крива због погрешне политике и потпуно се страни утицај чини неодговорним за погубни модел који је примењен.

Унапред се извињавам због тога што ће аргументација бити сажета, али и у тој форми чланак ће, бојим се, бити дужи од стрпљења читаоца.

Кренимо редом.

Основни модел који је у Србији од 2001. године до данас примењен састоји се у следећем:

А) брзом и великом обарању царинских стопа,

Б) монетарном политиком која утиче на тај начин да је увоз исплатив а производња неисплатива,

В) препуштање банкарског тржишта странцима,

Г) брза и свеобухватна приватизација у којој уз то цена није важна.

Изузетно важан елемент ове погубне економске политике је и одсуство економске стратегије Србије, која заправо претходи примени неолибералног концепта који сам скицирао. То одсуство стратегије није случајно. Наиме, политичар на власти мора претходно имати идеју да у центар свог деловања стави српски интерес, да би помислио да је стратегија неопходна. А одатле, до одбацавања неолибералног модела који нам је наметнут са Запада, само је један корак.

На лоше стање у великој мери је утицало и благо речено очајно управљање јавним и државним предузећима и пензионим фондовима. Опет без много објашњавања, тврдња да је такво лоше управљање нужно чим је реч о државном власништву је бесмислица. Па ми смо створили те системе, а сада се тврди да нисмо у стању да њима управљамо. А у исто време друге државе несумњиво умеју да управљају државним власништвом. Тврдња да је државно само по себи лоше је такође једна веома распрострањена неолиберална лаж.

О правилном управљању пензионим фондовима опширно и детаљно сам говорио 2006.године, па то сада остављам по страни, уз тужну констатацију да је све речено и написано данас још актуелније него тада.

А) Обарање царинских стопа извршено је одмах и у мери да је заштита наше привреде била испод заштите нпр. Аустралије. Тако је наша привреда након година санкција и бомбардовања изложена конкуренцији која је била потпуно непримерена њеном стању.

Пластично речено, то је као да гладном лаву баците бебу са копљем у кавез. Неолиберални економиста би то прокоментарисао на следећи начин: све је у најбољем реду, молим вас и беба је гладна! Осим тога знате ли ви колико треба улагати у бебу да достигне ниво да може да употреби копље. И на крају, али не као мање важно (обожавају да користе англосаксонске поштапалице) овако остварујемо уштеду у храњењу лава.

Б) Монетарна политика је грађанима најмање јасна, а баш она, у пакету са банкарским сектором, далеко највише утиче на обликовање економије једне земље. Овде ћу издвојити само неколико важних елемената који су изузетно погубно деловали на привреду Србије:

- курс динара који је непрекидно прецењен, тако да није могуће успешно извозити без огромних државних стимулација, а веома је уносно увозити,

- политика каматних стопа Народне банке Србије (НБС) које одлучујуће утичу на

енормне камате које се зарачунавају привреди Србије,

- такође изузетно важно, а често потпуно занемарено, законом је НБС забрањено да у кризним временима интервенише онако како то раде све централне банке, укључујући и Европску централну банку, што за директну последицу има задуживање Србије код страних инвеститора са енормним каматним стопама.

- дозвољавање да се кредити изражавају у страним валутама, што додатно ставља банке у надређен положај и негативно утиче на девизни курс.

В) Препуштањем банкарског сектора странцима (данас у Србији страно власништво износи око три четвртине) суштински је препуштање важних економских полуга једне државе странцима. Без много полемике, само ћу навести да Кина, која у последњих 30 година (тридесет) остварује просечну стопу раста од око 10%, тек у периоду 2014-2020. планира да приватном капиталу уопште дозволи приступ и то искључиво у мале и средње банке. То значи да о страном капиталу у банкарском сектору Кина уопште и не размишља. Сад сами замислите од коликог је значаја да тај сегмент буде под контролом државе и обрнуто, какву штету смо претрпели и трпимо због погрешне политике у тој области. Најкраће речено, немамо банкарски сектор који прати реални сектор. Он служи само извлачењу екстрапрофита из Србије. Резултат тога је да смо до сада само на име камата и отплаћених дугова платили више него што износи садашњи дуг. И никад се не може изаћи из тог зачараног круга.

Када посматрамо целину проблема у коме се привредни систем Србије налази, онда претходно набројано: одсуство стратегије, лоше управљање јавним сектором, царине, погрешна монетарна политика, банкарски сектор препуштен странцима - на једној страни у односу на приватизација на другој доводи до односа 85/15 или чак 90/10. Приватизација је за наше невоље крива много, али је то тек 15% укупних узрока (при томе не мислим да је горње набрајање исцрпно).

2.- Концепт приватизације примењен од 2001. године (опет све детаље изостављам) довео је до тога да су продата сва предузећа која су своју профитабилност црпала пре свега из тржишта Србије или су имала од раније пласман на страна тржишта: дуванска индустрија, цементаре, телекомуникације, банке, осигуравајућа друштва, фармацеутска индустрија, нафтна индустрија и бензинске пумпе, прехранбена индустрија, индустрија пива, трговина (последња два као секундарна продаја већ већински приватизованих

предузећа).

Укратко, продали смо све оно чиме смо и сами могли да управљамо и што би остваривало високу акумулацију за нове инвестиције. То је највећа штета у спроведеној приватизацији, много већа од корупције.

3.- Укупан износ трансакција у приватизацији од 2001. године износи око 5 милијарди евра.

Од тога у две трансакције, два наша тајкуна су далеко преплатила оно што су куповали - Робне куће Београд и хотел Интерконтинентал. Те две куповине су износиле укупно око 500 милиона евра.

Од преосталих 4,5 милијарди, странци су купили за 4,1 милијарду, а домаћа лица (и тајкуни и сви остали заједно) око 400 милиона. Можемо узети као вероватно да су тајкуни учествовали са око 300 милиона евра. Странци 14 пута више од њих.

Дакле тајкуни су око 7% у приватизацији, која је око 15% у целини нашег лошег стања. Укупно то је 1,05%. Значај тајкуна нам се приказује сто пута већим него што он заправо јесте. А значај странаца у приватизацији се потпуно занемарује, иако је он 14 пута већи од значаја тајкуна.

Може се аргументовати да су на малим ценама тајкуни правили огромне разлике, па је зато њихов утицај на погубно стање већи, што је сигурно тачно. Али и тако гледано, уместо 9 евра за три шећеране у правилној продаји по процени консултанта могло се добити око 15 милиона евра (треба да знате да тај консултант више никада није ангажован од стране Агенције за приватизацију), али шта је то у односу на Сартид или НИС.

Можемо, дакле, полемисати око процената, али око тога да се невероватно преувеличава значај тајкунске корупције у приватизацији као узроку лошег стања не може бити озбиљне расправе, баш као ни око тврдње да је највећа пљачка у

приватизацији била у корист странаца.

4.- Поред онога што су тајкуни купили, додатно су део новца морали да дају политичарима и државним чиновницима који су им омогућили да купе јефтино.

По мом сазнању, у периоду од 5.октобра до данас тај однос тајкуна и политичара је отприлике изгледао овако: за време Ђинђића 50/50. За време Коштунице 20/80 у корист тајкуна. За време Тадића 80/20 у корист политичара.

5.- Обим пљачке у приватизацији за ових 12 година од стране свих домаћих лица је око једне милијарде евра. Обим корупције у јавним набавкама је око једне милијарде евра годишње у „најбољим“ годинама, а не мањи од 500 милиона евра годишње. Дакле, корупција у јавним набавкама је десетак пута већа од пљачке тајкуна у приватизацији.

Већа штета од пљачке тајкуна у приватизацији је начињена у банкарском сектору у коме држава има одлучујући утицај. Ту су тајкуни такође веома битни, али у сенци.

Већа корупција у ових 12 година је била у свим пословима везаним за грађевинске дозволе, локације, урбанистичке услове и сл.

Велика (не знам да ли баш већа) корупција је била у лоше уговореним страним кредитима.

Наш проблем су политичари и они који врше власт на свим битним нивоима. Тајкуни су само изведен проблем. Њихова пљачка је велика, ја то не спорим, али се њихов значај невероватно преувеличава. Са политичарима који полазе од српског интереса тајкуни постају небитни у првих 100 дана власти.

6. Ово искривљавање има своје дубоко суштинско објашњење.

Пише: Бранко Павловић
уторак, 14 јануар 2014 11:01

Концепт који је примењен и у Србији, а који се као лош показао у свим земљама које су га примениле, чини човека усамљеним и уплашеним. То видимо: људи или немају посао, или не примају плату за посао који раде, или имају веома мала примања, или се плаше да ће остати без посла. Безбрижних и оних који верују у бољитак, оних који се осећају социјално сигурним, практично нема. Такво стање тражи наду у нечему што би било несумњиво и рађа бес који се мора искалити.

Ако би се ствари трезвено сагледале, онда би већини било јасно да пут ка ЕУ искључује наду у бољи живот. Економски модел који се примењује под диригентском палицом ЕУ и САД нужно је довео и доводи Србију до колапса. Отуда је наду могуће везивати за придруживање ЕУ, само и искључиво уколико се за све недаће окриви неко други, а ЕУ уздигне изнад домашаја сваке дневне, болне и опипљиве, муке грађана.

Истовремено се мржња усмерава на тајкуне са јасним циљем да се бес истутњи, како се не би окренуо против стварних колонизатора.

И док опсена траје, Србија се одриче Косова и Метохије, даље убрзано задужује и све више погоршава стање у просвети и здравству, брижљиво водећи рачуна само о интересима страних банака и страном капиталу у целини.

Решење се намеће само: наду везати за српски интерес и националну државу пуног капацитета, а то значи одбацити све илузије о ЕУ и мржњу окренути према сопственој власти која је најодговорнија за стање у коме се налазимо. Када се око тога сложимо све постаје могуће.